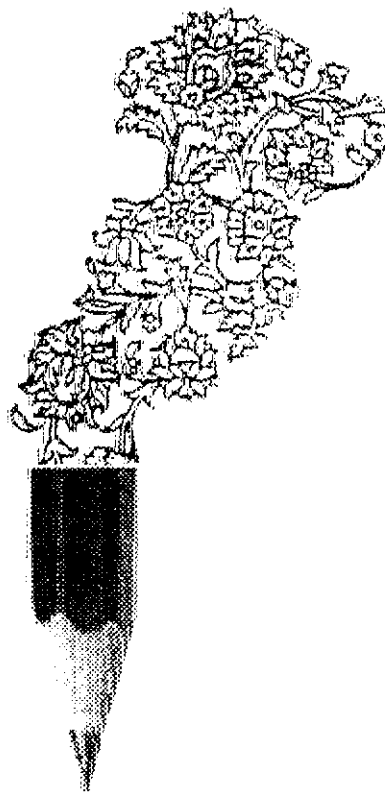

مقاله‌شناسی توصیفی

بهار ۱۳۷۷

جمیله جان قربان

فرصت تماشای تلویزیون را محدود کنید. سعی کنید واقع‌بین باشید...

نویسنده زیر عنوان هر رهنمود توضیح کوتاهی ارائه می‌دهد. مثلاً زیر عنوان «در انتخاب کتاب دقت کنید» توضیح می‌دهد: کتابهایی را برای کودک تهیه کنید که دارای طرح منسجم، زبانی فصیح، تصاویری جالب و شخصیت‌هایی قابل قبول باشند. در بخش دیگری زبان تماشای زیاد تلویزیون را بدین‌گونه توضیح می‌دهد: اگر کودکی وقت زیادی را به یک فعالیت خاص مثل تماشای تلویزیون اختصاص بدهد در واقع به آن فعالیت معنا شده است. کودکان باید تجربه‌های مختلفی را در زندگی به دست آورند و تجربه خواندن مهارتی است که باید با والدین خود آن را بیازمایند.

□ روزنامه‌ها

۱. ایبرار، شماره ۲۷۲۹، بهار ۱۳۷۷

کودکان خود را به مطالعه تشویق کنید.
نویسنده: میشل جمی توماس. ترجمه: مینا اخباری آزاد

مقاله نویسنده رهنمودهایی را برای تشویق بیشتر کودک به مطالعه به والدین پیشنهاد می‌کند از آن جمله است.

از همان ابتدای کودکی برای فرزندان کتاب بخوانید، خواندن را برای کودک ساده‌تر کنید، مطالعه را به صورت بازی و سرگرمی درآورید، در انتخاب کتاب دقت کنید. فرصتهایی را به مطالعه اختصاص دهید. از روشهای مختلف استفاده کنید،

۲. ابرار، شماره ۲۷۲۲، بهار ۱۳۷۷

فقدان اندیشه در بهره گیری از عناصر داستانی

نقد کتاب «دود پشت تپه»

نویسنده: محمدرضا بایرامی - ابراهیم زاهدی مطلق

مقاله نویسنده با بررسی و تجزیه داستان، نثر، خط داستانی، شخصیت پردازی، مکان و وقوع حادثه و پرداخت داستانی به نقد رمان جنگی «دود پشت تپه» پرداخته است. راوی داستان «عزیز» نوجوانی است که به نظر نقاد حضور او و سوژه دفاع مقدس می توانستند عناصری باشند که استعدادهای بالقوه فرد و اندیشه و تفکر را در داستان بگنجانند. لیک استفاده به جا از این عناصر نشده است در زمینه ایجاد یک اندیشه متعالی در روند حوادث برای راوی نیز نویسنده داستان موفق نبوده است. در مورد نثر داستان: ۱۶ صفحه نخست کتاب دارای نثری زیبا است لیکن ناگهان توفانی از هرج و مرج و آشفتگی به سراغ زبان و نثر و سبک داستان می آید، زبان محاوره، زبان کتابی، زبان روستایی و... در هم می روند و سعی می کنند ماجرای کتاب را به پیش ببرند.

درباره خط داستانی: کتاب داستان روی یک خط صاف و بدون هیچ فراز و نشیبی حرکت می کند. به نظر نگارنده داستان ضعفهای چشمگیری دارد که تنها علت آن سهل انگاری و کم توجهی نویسنده است.

۳. ابرار، شماره ۲۷۶۱، بهار ۱۳۷۷

توسعه فرهنگ کتابخوانی نیازمند توجه به گروه سنی کودک و نوجوان است
مقاله به مناسبت برپایی یازدهمین
نمایشگاه بین المللی کتاب تهران (۱)

نویسنده: محبوبه آنرخیل

مقاله عواملی چند باعث می شود که خانواده ها در

راه ارتقای سطح علمی و فرهنگی کودکان و نوجوانان خود دچار مشکل شوند. یکی از این عوامل می تواند خرید کتاب و نشریات کودک و نوجوان باشد. عواملی همچون قیمت بالای کتاب، عدم توانایی خانواده در پرداخت هزینه برای مطالعه فرزندان، بی کیفیتی محتوای کتابهای کودک و نوجوان، رشد کتابهای بازاری و قبضه بازار فروش توسط آنها و... را می توان برشمرد. با این همه باید توجه داشت که شور و عشق کودکان و نوجوانان برای مطالعه، اشتیاق خانواده ها برای حضور کتاب در خانه و تأکید بر نقش آموزنده آن در خانواده عامل مهمی در چرخه نشر کتاب کودک و نوجوان است.

به عقیده نویسنده باید با توجه به آمار و ارقام خرید کتابهای پرفروش و کم فروش و دقت در نقاط قوت و ضعف این نوع کتابها به چگونگی استقبال یا عدم استقبال خانواده های برد و سطح فرهنگی قشر کودک و نوجوان را افزایش داد.

۳. ابرار، شماره ۲۷۶۲، بهار ۱۳۷۷

هدف از خواندن چیست؟

مقاله: به انگیزه برپایی یازدهمین
نمایشگاه بین المللی کتاب تهران

نویسنده: مجید علم بیگی

مقاله چرا باسوادان کتاب نمی خوانند؟ نویسنده برای رسیدن به پاسخ صحیح انگیزه ها و نیازهای خواندن را در چند مرحله از رشد انسان مورد بررسی و دقت قرار می دهد که عبارتند از: گروه سنی کودکان ۲ تا ۵ ساله که به کتابهای مصور علاقه مند هستند. خواندن کتاب در این مرحله قویترین عامل برانگیختن شوق کودک در سالیانی است که باسواد می شود. گروه سنی ۵ تا ۸ سال به کتابها و قصه های خیالی جذب می شوند. برای آنها بسین خیال و واقعیت مرزی وجود ندارد و

می‌شود. ولی این اشعار بایستی همیشه با دیدی تازه سروده شود تا در ذهن کودکانی که هستند و نمی‌دانند و کودکانی که نیستند و می‌آیند جاودانه باقی بماند.

بیوک ملکی: آیا برای کتاب کودک و نوجوان جایگاهی مشخص کرده‌ایم؟ اغلب ناشران جدی به تجارت (نه تجارت فرهنگی) روی آورده‌اند. اغلب شاعران و نویسندگان حتی آنها که با تجربه‌ترند، هم چاپ کارهای شعاری و بازاری‌پسند و گاه مبتذل را به کتابهای جدی ادبی ترجیح می‌دهند چرا که دست به تقدیر است.

جعفر ابراهیمی (شاهد): بیست سالی از پیروزی انقلاب گذشته و زمان شعار هم سپری شده است. حالا دیگر شعارها و شعرها با موضوعات جنگ و انقلاب تأثیر چندانی نمی‌تواند بر خواننده داشته باشد. شاعر هم انگیزه‌ای ندارد تا برای آن موضوعات گذشته شعری بسراید. جنگ و انقلاب هر دو نعمت و امتحان الهی بودند، ولی وظیفه قصه‌نویسان کودک و نوجوان است که آن صحنه‌ها را در قصه‌هایشان زنده کنند. در همه انقلاب‌های دنیا شعر در لحظه‌ها اتفاق افتاده است اما بعدها قصه‌نویسان در باره‌اش قصه‌ها نوشتند. ما شاعران کودک اگر بگوئیم که سطح فرهنگ کودکان و نوجوانان را بالا ببریم و آنها را به مطالعه علاقمند کنیم وظیفه‌مان را، هم در قبال جنگ و هم در قبال انقلاب انجام داده‌ایم.

۶. ایران، شماره ۹۱۳، بهار ۱۳۷۷

پرداختن به ادبیات کهن، «عیب و عار» نیست!
گفتگو با محمد میرکیانی قصه‌نویس
کودکان و نوجوانان.

گفتگوکننده: دکتر محسن پرویز

گفتگو به نظر آقای میرکیانی علت گرایش

خیالپردازی‌های شیرین و آرمانگرایانه را واقعیت می‌پندارند.

کروه سنی ۸ تا ۱۲ سال هنوز کتاب داستان را بیش از انواع دیگر دوست می‌دارند. در این دوره کودکان واقعیت را شناخته‌اند و از اینرو داستانی را دوست می‌دارند که رویدادهای آن با واقعیت تطبیق کند. نوجوانان ۱۲ تا ۱۴ سال نوشته‌های پرحادثه‌ای را دوست دارند که دارای قهرمانان قدرتمند باشند و از نیروی خارق‌العاده برخوردار باشند. نویسنده سپس به گروه سنی جوانان بین ۱۴ تا ۱۷ ساله می‌پردازد که مایلند کتابها به نوعی پاسخکوبی پرستشهای کنجکاوانه آنها باشند. در سالهای بعد نیز نیازها و انگیزه‌های خواندن که در واقع تداوم نوع مطالعه در دوره‌های سنی است عبارتند از نیاز به آگاهی، نیاز به تسکین، نیاز به شناخت و نیاز به لذت.

باید توجه داشت بین سن و مطالعه رابطه‌ای وجود دارد، مشخص شده است که اوج مطالعه انسان در طول عمر فرد به هر سبب که باشد دوره و سالهای جوانی است. سوانح مختلفی برای خواندن ذکر می‌کنند مانند موانع جسمی و روانی که خواننده ناشی دچار آن می‌شود. همچنین عدم توزیع مناسب و موانعی که مربوط به ذات مواد خواندنی و هدف آنها می‌شود قابل ذکر است.

۵. ایران، شماره ۹۱۲، بهار ۱۳۷۷

شعر انقلاب باید با دیدی تازه سروده شود

گفتگو با افسانه شعبان‌نژاد، بیوک ملکی و جعفر ابراهیمی (شاهد) به مناسبت روز جهانی کودک

گفتگو افسانه شعبان‌نژاد: لزوم سرودن شعرهای جدیدی که بتواند در عین تازه بودن حال و هوای آن روزها را هم در خود داشته باشد به خوبی احساس

نوجوانان به ادبیات کهن به دلیل ساختار قوی داستانه‌های ادبیات کهن نیست بلکه نبود «حادثه» در بیشتر داستانه‌های امروزی و تکراری بودن طرح داستانه‌ها و عدم پیچیدگی شخصیت‌ها و یک لایه بودن آنهاست. و ظریفه نویسنده‌گان ترغیب نوجوانان به استفاده از متون کهن است و یکی از راه‌های ایجاد رغبت تبدیل به احسن کردن این متون و برکردادن این آثار به زبان امروزی است.

ملاک نویسنده قصه‌نویس (در این گفتگو) برای انتخاب از متون کهن عبارت است از: داشتن ساختار و کشش داستانی (که خیلی مهم است) داشتن حجم مناسب و قابل عرضه بودن موضوع و پیام داستان و قابل هضم بودن موضوع آن. بعد از گزینش نیز نویسنده باید یک زبان روان و راحت پیدا کند و داستان را با آن بازنویسی کند.

آقای میرکیانی در ادامه صحبت‌هایش دلایل توفیق یک نویسنده را اینگونه باز می‌گوید. تداوم در کار خیلی مهم است. رفتن بدنیاال زمینه‌هایی که نویسنده‌گان دیگر به آن نپرداخته‌اند و کمبود وجود دارد. ایجاد فضاهای تازه، در نظر گرفتن علاقه مخاطبان، عنوان مناسب و شکل خوب کتاب، همه اینها اگر در کنار توزیع مناسب اثر قرار گیرد می‌تواند موجب توفیق نویسنده شود.

۷. ایران، شماره ۹۲۲، بهار ۱۳۷۷

بچه‌ها به شنیدن افسانه نیاز دارند!
منبع: Readers Digest ترجمه: رها لسانی

مقاله نگاه شنیده می‌شود افسانه‌های کودکانه ظالمانه هستند و یا مطالب بدآموزی برای مخاطبینشان دارند. نویسنده مقاله با برجسته کردن فواید متفاوت و زیاد شنیدن افسانه‌ها برای کودکان، نه تنها آنها را مضر نمی‌داند بلکه لازم می‌شمارد. در بخش‌های مختلف با ذکر عناوین افسانه‌های، سیندرلا، فیل کوچولو و سه برادرش،

شکل قرمزی، و هانس و گرتل، به اثرات مفیدی در مخاطب ایجاد می‌شود اشاره می‌کند. به عقیده نویسنده افسانه‌ها از تمامی کتب ادبی برای بچه‌ها ملموس‌تر و قابل فهم‌تر هستند و به کودکان کمک می‌کنند تا بر ترس و اضطراب خود فایق آیند و ترسها و آرزوهایشان را در قالب شخصیت‌های خیالی به تصویر درآورند. هنگامی که کودکی نقاط ضعف خویش را در قهرمان داستانی (افسانه) می‌یابد کمتر احساس عجز و تنهایی می‌کند. کودکان از سن ۵ سالگی می‌توانند افسانه‌ها را بشنوند. داستانهایی که پایان خوش دارند به بچه‌ها فرصت خلاصی از دلمشغولی‌ها و نگرانی‌شان را می‌دهد. همچنین نابودی قهرمان بد داستان، حالت ترسناک و خوف‌انگیز بودن او را از بین می‌برد.

۸. جامعه، شماره ۸۵، بهار ۱۳۷۷

کتاب کودک در خدمت رشد همه‌جانبه یا وسیله‌ای برای سودجویی نویسنده: زهره لایینی

مقاله حقوق حقه کودک چیست؟ آیا از لحاظ فرهنگی، داشتن یک کتاب مناسب، مفید و قابل قبول حق یک کودک نیست؟ این مقاله تا حدودی به طرح این سؤال و معضلات کتاب کودک در جامعه اشاره می‌کند.

به عقیده نویسنده برخی ناشران برای کسب سود بیشتر و بالا بردن تیراژ کتاب و رساندن آن به چاپ‌های نهم و دهم به هیچ‌گونه تلاشی نیاز ندارند و می‌توانند از ساده‌ترین و ارزانه‌ترین راه بازار را از آن خود سازند. برخی ناشران دیگر می‌توانند با متنی پیش پا افتاده و گاه مبتذل با تصاویری از تصویرگران بسیار ناشی جیب‌های خود را از پول انباشته کنند. علت این امر این است که جایگزینی برای این کتابها وجود ندارد و عرصه رقابت سالم خالی است و برای چاپ کتابهای خوب

و با کیفیت تلاش مؤثری نمی‌شود. برای گروه خردسال در کتاب‌فروشی‌ها و کتابخانه‌های ما کتاب مناسب و کافی وجود ندارد. در صورتی که یکی از راههای وسعت بخشیدن به زبان کودکان قصه‌گویی و قصه‌خوانی است و آنها در عین حال لغات و معانی جدید را نیز کشف می‌کنند.

۹. جمهوری اسلامی، شماره ۵۴۷۹، بهار ۱۳۷۷

مطالب رسیده دربرگیرنده کلیه آثار خوب نیست گفتگو با مصطفی رحماندوست

گفتگو مصطفی رحماندوست به عنوان داور آثار سه گرایش روزنامه‌نگاری ادبیات و عکس و طرح جشنواره مطبوعات در گروه سنی کودک و نوجوان انتخاب شده است. وی درباره چگونگی دسته‌بندی آثار و نحوه انتخاب، توضیحاتی را ارائه می‌دهد. رحماندوست درباره اینکه تمام آثار آثاری نیست که در مطبوعات وجود دارد و به علل گوناگون و قوانین جشنواره فقط آثاری که به جشنواره فرستاده شده ملاک‌گزینش قرار می‌گیرند، نظر داد که باید این روند اصلاح شود و با جذب آثار بیشتر و بهتران بتوان کارهای برتر را گزینش و معرفی کرد. به نظر آقای رحماندوست آثار رسیده به جشنواره که حدود ۵۰۰ اثر بود همه آثار برتر مطبوعات را دربرنداشته است، ولی چون به لحاظ گزینش آثار دست داوران بسته بوده است، از میان آثار رسیده آنچه بهتر شناخته شده انتخاب شده است.

۱۰. جمهوری اسلامی، شماره ۵۴۸۷، بهار ۱۳۷۷

نظارت بر کتابهای کودک و نوجوان نویسنده: مهدی جوانی

کردهمایی ناشران کتاب کودک صحبت کرده که این مقاله بخشهایی از آن را دربردارد. در پاسخ به سؤال درباره وضعیت کتاب کودک چه باید کرد؟ راه‌حلهایی ارائه می‌شود. بعضی از حرفها عبارتند از: همه جنبه‌های کتاب کودک باید با هم رشد کند، نظارت بر کتابهای کودک و نوجوان باید باشد و این مسئله را نباید با سانسور یکی بدانیم، حق کودک است که کتابی که برایش منتشر می‌شود ویژگیهای خاصی داشته باشد، راهی که نظارت بر کتاب کودک برای نجات از وضع گذشته‌اش نباید طی کند پیش از هر چیز قانونمند شدن است. پیش از این مسئولین و دلسوزان نشر کتاب کودک و نوجوان فکر می‌کردند با اصلاح ضوابط و اجرای آنها می‌توان کمکی به بهبود اوضاع کرد ولی در حال حاضر تنها ضوابط داشتن حلال مشکلات نیست. باید از همه ناشران و اهل قلم نظرخواهی شود و اصلاحات لازم در آن صورت گیرد. سپس این ضوابط را به دو یا سه حقوقدان متخصص بدهند تا در قالب طرح قانونی درآورند و به مجلس ارائه دهند.

۱۱. جمهوری اسلامی، شماره ۵۴۸۸، بهار ۱۳۷۷

تصویرگری کتابهای کودک و نوجوان نویسنده: محمدرضا دادگر

مقاله تصویرگری در ایران از سال ۲۲ - ۱۳۴۰ بطور جدی مطرح شده و از سال ۱۳۴۵ به صورت بین‌المللی گسترش یافته است. با این مقدمه نویسنده به تلاش هنرمندان در حیطه تصویرگری ایران می‌پردازد و اعلام می‌کند که با تأسیس کانون پرورش فکری کودکان و نوجوان چه بر تصویرگری و چه بر ادبیات کودک و نوجوان تأثیر به سزا گذاشته شد و در روند گسترش و اهلیت به هنر تصویرگری هنرمندان ایرانی تا قبل از انقلاب توانستند ۱۷ جایزه بین‌المللی را از آن خود کنند.

مقاله جوانی در مورد وضع کتاب کودک در

در ادامه پس از پیروزی انقلاب و افت و خیزهای سیاسی و اجتماعی یک رکود نسبی کوتاه مدت ایجاد شد. سپس عرصه تصویرگری را هنرمندان فراوانی از رده‌های مختلف پر کردند، به نحوی که در عرض چند سال بعد از انقلاب باز ۱۷ جایزه بین‌المللی را بدست آورد. به عقیده نویسنده نمایشگاه بینال تصویرگران که بعد از انقلاب دائر شد تأثیر مثبتی بر تصویرگران به جا گذاشت و تحول و تطوری در تصویرگری کتابهای کودکان به جا گذاشت و توجه تصویرگران زیادی را به خود جلب کرد و رقابت سالمی را بین هنرمندان قدیمی و باتجربه در کنار هنرمندان جوان و علاقمند فراهم کرد.

نویسنده سپس به رکود و افت شدید تصویرگری در حال حاضر می‌پردازد و مرگ فرهنگی را برای آثار کتاب کودک و فرهنگ کودک در درازمدت فساجعه‌آمیز می‌خواند. (به علت تأثیرگذار بودن تصویر در مقابل کلام) حال اگر تصویر بدی در ذهن کودک نقش ببندد تا آخر به جا خواهد ماند. تأثیر تصویرهای کتاب کودکان باید بسیار جدی در نظر گرفته شود. گاه کتابهای کودک، ۱۰۰٪ تصویر است و یا ۹۰٪ تصویر دارد و یا کتابی ۵۰٪ تصویر دارد و این نشان از قدرت تصویر دارد. نویسنده در انتها به کتابهای «رنگ‌رینی» اشاره می‌کند و این کتابها را کارهای خوبی نمی‌داند اگرچه در دسترس کودکان فراوان است و فروش زیادی دارد. سپس علت خوب نبودن آنها را ذکر می‌کند.

۱۲. جمهوری اسلامی، شماره ۵۴۹۲، بهار ۱۳۷۷

کتاب کودک و اولویتهای فرهنگی

نویسنده: محمد خیری

گذشتگان را به نسلهای بعدی انتقال داده‌اند. نویسنده پس از بیان اهمیت کودک و کتابهایی که تأثیرگذار بر این قشر خاص هستند به اولویتهای فرهنگی آنها اشاره می‌کند. بعضی از آنها عبارتند از: کتاب کودک ذهن علمی کودک را پرورش می‌دهد و او را آماده مبارزه با سلطه‌جویی فرهنگ ناسالم و منحط غیرخودی کند و اگر کتابی برای کودک تولید شود که جز تبیین و تبلیغ این ارزشها به اولویتهای دیگر معطوف شود محتوای آن از نوع سرگرم‌کننده بودن و بی‌حاصل تلقی می‌شود.

به نظر نویسنده سیاستگذاران جامعه باید کتابهایی را اجازه چاپ و نشر دهند که: در کودک ایجاد انگیزه برای تلاش و فعالیت کند، آگاهیهای او را بالا برد، امید و نشاط را عامل اصلی موفقیت و عامل اساسی ایجاد یک زندگی توأم با سعادت به حساب آورد. ایجاد انگیزه برای احترام به پدر و مادر و بزرگترها، تسبیب احساسات پسا‌کوه نوع‌دوستانه، تشویق به شجاعت و... کند.

۱۳. جمهوری اسلامی، شماره ۵۴۹۲، بهار ۱۳۷۷

محتوا و توزیع کتابهای کودکان و نوجوانان

نویسنده: محمد عزیز، مدیر انتشارات روزگار

مقاله موضوع توزیع کتاب مشکلی است که راهکردها و پیشنهادها متفاوتی برای آن ارائه می‌دهند. در این مقاله نیز نویسنده به تعریف آثار سطحی و کم‌محتوادر عرصه کتاب کودک اشاره می‌کند. وی در توضیح کوتاهی می‌گوید، یک کار سطحی، کاری است که در نگاه اول، بچه و پدر و مادر ساده‌اندیش را به دنبال خودش می‌کشاند ولی همین که تمام بشود دیگر هیچ‌کدام از آنها حاضر نیستند برای بار دوم تصاویر را نگاه کنند یا قصه را بخوانند. سپس نویسنده پیشنهاد می‌کند که وزارت ارشاد

مقاله کتابهایی که حاصل ارزشهای فرهنگی بوده‌اند از دستبرد در امان مانده و میراثهای فرهنگی

کتاب از یکدستی بیشتری برخوردار می‌شد.

۱۵. همشهری، شماره ۱۵۵۰ و ۱۵۵۱، بهار ۱۳۷۷

ف: فرهنگ، فرهنگ نویسی، فرهنگنامه، فرهنگنامه یک‌منبع معتبر برای نوجوانان ایرانی است.

گفتگو با دو تن از دست‌اندرکاران تالیف فرهنگنامه کودکان و نوجوانان.

توران میرهادی و نوش آفرین انصاری، حمیدرضا اسلامی

گفتگو این گفتگو در دو بخش و دو شماره روزنامه چاپ شده ولی فیش‌برداری آن در یک بخش ارائه می‌شود.

خانم میرهادی انگیزه تالیف این اثر را در دسترس قرار دادن درست‌ترین اطلاعات و تهیه ابزار کار تحقیق و پژوهش برای کودک و نوجوان ایرانی می‌داند، به نوعی که با استفاده از آن بهتر بتواند فرهنگ خود را بشناسد، فرهنگی که سابقه تاریخی گذشته و فرهنگ معاصر را دربرداشته باشد. این فرهنگنامه می‌تواند ابزار و مجموعه اطلاعاتی باشد برای گروه سنی آغاز دبستان تا انتهای دوره متوسطه. فرهنگنامه برای پرداختن به فرهنگ و مشاهیر سعی می‌کند به فرض درباره مشاهیر هم زندگی‌نامه آنها را بیاورد و هم آثارشان را (اگرچه محدود) ولی سعی می‌شود خط کلی فکری یک اندیشمند و آثارش را طوری معرفی کنیم که بچه‌ها به اصل کتابها مراجعه کنند.

در ادامه خانم انصاری اضافه می‌کند: مقاله‌های فرهنگنامه یک کار هنری است که محصول خلاقیت مؤلف آن است و جنبه احیاء دارد و چنگ می‌اندازد به همه معارف بشری، کشورها و ملت‌هایی زنده هستند که شهادت فرهنگنامه نویسی و دانشنامه نویسی را دارند. نیاز در بچه‌ها وجود دارد آنها عاشق دانستن هستند. به نظر من کتابهای درسی باید بچه‌ها را به منابع دیگر راهنمایی کنند

به عنوان یک سیاستگذار از کتابهایی حمایت کند که دارای محتوایست تا وقتی بچه آن را خواند مثل غذایی که جذب خونش می‌شود و نیرو به او می‌دهد بتواند به او تفکر بدهد که فردا قادر باشد در برابر تهاجم فرهنگی استقامت کند. درباره مشکل توزیع کتاب اضافه می‌کند که توزیع کتاب یک مسئله تجاری نیست مسئله فرهنگی است. ما (ناشران) یک قسمت از باری را به دوش می‌کشیم که بخشهای دیگر آن را وزارت ارشاد، صدا و سیما و وزارت آموزش و پرورش به دوش می‌کشند تا به اتفاق آنرا به پیش ببریم و فرهنگی سالم ایجاد کنیم.

۱۳. جمهوری اسلامی، شماره ۵۵۰۲، بهار ۱۳۷۷

گفتنی‌ها را بایستی گفت

نقدی بر کتاب مجموعه داستان «غروب روی کاغذ»

نوشته: مریم یوشی‌زاده - مهدی کاموس

مقاله در این نقد و بررسی نویسنده مقاله به بعضی از عناصر داستانی و ضعف یا قوتشان توجه نشان می‌دهد، مثل: فکر اولیه و طرح استفاده راوی خردسال و کارکردهای آن؛ (که آن رابه ۴ زیر مجموعه تقسیم کرده و توضیح هر یک را در ارتباط با داستان اصلی باز می‌گوید).

در بحث فکر اولیه و طرح، نویسنده اظهار می‌دارد: داستانها (جز داستان «داروگ» که بعنوان برترین داستان مجموعه محسوب می‌شود) دارای طرح تکراری هستند که بر مایه‌های تکراری استوار شده‌اند و در کنار برخی از توصیفهای غیرداستانی و نابجا و نثری پر از قید و صفت که موجب اطناب کلام شده است قرار گرفته‌اند.

زبان و راوی: در روایت ناچراها اطناب دارد که قسمت مہی از این مشکل به نابسامانی طرح داستانها مربوط است. اگر دو داستان «رود و ریحان» و «سکوت سبز» در مجموعه نبود مجموعه

مثل همه جای دنیا که در پایان هر درسی در کتاب درسی فهرستی از کتابهای کمکی را می‌نویسند. ما هم باید همین کار را کنیم.

برای اینکه اطلاعات فرهنگنامه روزآمد باشد و نیز جلدهای قبلی منتشر شده بی‌استفاده نباشند، طریقه ارائه جلدهای تکمیلی پیشنهاد شده است. حدود ۲۰۰ نفر نیروی علمی تخصصی داوطلبانه در گروه فرهنگنامه فعالیت می‌کنند و شامل ۲۵ گروه تخصصی در رشته‌های گوناگون هستند، ۱۲ گروه ویرایش اول و دوم و سوم (نهایی) در جمع فرهنگنامه‌نویسها موجود است.

براساس تصاویر کتاب، داستانی برای شما تعریف کند تا خلاقیتش پرورش یابد.

۱۷. سروش، شماره ۸۱، شنبه ۲۲ فروردین ۱۳۷۷
فولکه تگادوف؛ داستانسرا، نقال و قصه‌گوی مدرن

مقاله در این گفتگو که درباره ویژگی افسانه‌های جدید و تفاوت آنها با افسانه‌های کهن است، «تگادوف» به عنوان افسانه‌سرایی مدرن معرفی شده است.

به نثر «فولکه تگادوف» اتریشی که در سی و هشتمین سفر اجرایی خود به ایران به معرفی آثار خود و هنر نقاشی و قصه‌گویی مدرن پرداخته است، تفاوت افسانه قدیم با جدید، در چگونگی مضمون و اجرای آن نهفته است.

«تگادوف» می‌گوید: «نقالان کهن، کم‌وبیش به روش طبیعی کار خود را انجام می‌دادند. آنها داستانهای قدیمی و باستانی و اسطوره‌ها، و همین‌طور، داستانهای عامیانه و افسانه‌های نانوشته کهن را بازگو می‌کردند. داستان‌گویان و نقالان سنتی عصر کنونی نیز همان داستانها را حفظ و سپس در برابر جمع بازگو می‌کنند. ولی قصه‌گویی مدرن مانند من، هرگز قصه گفته شده و قدیمی را نمی‌آموزد تا آنها را نقل کند. من هرگز قصه‌ای را حفظ و تمرین نمی‌کنم. من دهها قصه از قصه‌های افسانه‌ای خودم را در ذهن دارم و اگر نتوانم آنها را از حفظ بگویم، مستقیماً از روی کتابم می‌خوانم و آنها را روی صحنه اجرا می‌کنم. فلسفه زندگی قرن بیستم باعث شکل‌گیری افسانه‌های قرن بیستم در ذهن شده است. هدف من، ایجاد ارتباط بهتر با مخاطب است. هنر نقالی قرن بیستم، هنر شنیدن است.

برای ایجاد ارتباط واقعی میان دو انسان، همواره دو طرف درصدد یافتن قواعدی برای

۱۶. همشهری، شماره ۱۶۵۸، بهار ۱۳۷۷

نوجوانان را به کتاب‌خوانی علاقه‌مند کنید.

نویسنده: Sallie Tisdale برگرفته از Parents 1998

ترجمه: الهام مؤید

مقاله نویسنده در نیمی از مقاله به بازگویی علاقه خود و همسرش به مطالعه کتاب می‌پردازد و خاطراتی را از دخترش «آنی» باز می‌گوید که چگونه به مطالعه کتاب روی آورده است. در ادامه نویسنده با توجه به وسایل ارتباط جمعی چون رادیو، تلویزیون و ویدئو و کامپیوتر که می‌توانند به راحتی اوقات فراغت کودکان را پرکنند توصیه‌هایی والدین ارائه می‌دهد که چگونه فرزندان خود را به مطالعه تشویق کنند. بعضی از آنها عبارتند از: فرزندان خود را به کتابخانه ببرید، برای آنها کتاب به حد کافی بخرید، کتابی که فرزندان می‌خواهد برایش بخوانید، کتاب را با صدای یکسواخت نخوانید، فرزندان را به کتاب‌خوانی وادار نکنید، فرزندان را تشویق کنید خودش کتاب بخواند و در آخر با کتاب‌خوانی خلاقیت فرزندان را پرورش دهید. مثلاً با نشان دادن عکسهای کتاب به کودک او را تشویق کنید که

- رسیدن به این هدف هستند. ابزار آنها کلمات و زبان بدن است که پیامهای خود را به وسیله نشانه‌ها و علائمی خاص ارسال می‌کنند و مخاطب با نگاه، عکس‌العملهای حرکتی در بدن و... باعث تشویق گوینده به ادامه کار می‌شود»
- «فولکه تکادوف» به تقالان سنتی و قصه گویان پیشینه‌امی کند که در محتوا و مضامین قصه‌هایشان تغییر ایجاد کنند، نه در روش کارشان. او می‌گوید: مردم در انتظار داستانهای هستند که جزئی از زندگی روزانه‌شان باشد. ما قصه گویان قرن بیستم سعی داریم این مسئله را به مردم بقبولانیم که داستان‌گویی کهنه و قدیمی نشده است. هنوز حرفهای بسیاری برای گفتن وجود دارد. ما کوشش می‌کنیم، مخاطب به داستان‌گو عشق بورزد که همانا عشق، عامل برقراری ارتباط مستقیم روحی بین هنرمند و مخاطب است و این ارتباط قوی تنها و تنها در عرصه هنر داستان‌گویی مسیر می‌شود.
۱۸. سروش، شماره ۸۸۷، شنبه ۲ خرداد ماه ۱۳۷۷
- کتاب کودک، پدیده‌ای مهجور در نشر کتاب ایران
- گفتگوی «محمود ابراهیمی» و «علی اصغر سیدآبادی» درباره وضعیت کتاب کودک در ایران.
- گفتگو** این گفتگو در آغاز به «انتشارات مدرسه» و تیراژ بالای آثار منتشره آن اختصاص یافته است. علت این مسئله را مطابقت داشتن موضوعات کتابهای منتشر شده با کتابهای درسی می‌دانند و اینکه این کتابها مکمل مطالب آموزشی و سبب ارتقای سطح اطلاعات دانش‌آموزان است.
- اهم دیگر موضوعات مطرح شده در این گفتگو عبارتند از:
- کتاب کودک بعد از انقلاب رشد کمی و کیفی داشته است، ولی در چند سال اخیر، محتوا و جنبه‌های
- خلاقه آن دچار افت تأسفیاری شده است.
- تیراژ کتابهای کارتون و رنگ‌آمیزی معمولاً از تیراژ متوسط کتابهای دیگر بیشتر است. همچنین این کتابها به مراتب بیشتر از آثار ادبی خلاقه تجدید چاپ می‌شوند.
- یکی از دلایل افت کیفی و محتوایی کتابهای کودک و نوجوان در چند سال اخیر، دشواری تأمین اقتصادی نویسندگان این کتابهاست. به عبارت دیگر نارضایتی اقتصادی نویسندگان کتابهای کودک و بازگشت دیر هنگام سرمایه، ناشران را از تولید و نشر کتابهای کودک منصرف کرده است.
- باید کتاب کودک را در آموزش دخیل کنیم تا بازار بزرگی به وجود آید و ناشر به طرف کتاب بازاری نرود.
- اگر «کپی‌رایت» در ایران اجرا شود، ناشران مجبور می‌شوند بابت هر کتاب ترجمه شده، هزینه خاصی بپردازند. در نتیجه بسیاری از کتابهای ترجمه از بازار حذف می‌شوند.
- باید گروهی از کارشناسان اهل فن در مسائل کودک و کتاب گردهم جمع شوند. و کتابهای ترجمه‌ای را ارزشیابی کنند تا خوب و بد مشخص شود.
- پدید آوردن نگاران کتابهای مذهبی، به صرف سروکار داشتن با مسائل اعتقادی نباید بدون تخصص کافی در زمینه ادبیات کودک و نوجوان و بی‌هیچ بررسی جدی و عمیق، به چاپ و نشر آثار کودک و نوجوان بپردازند.

۱۹. سروش، شماره ۸۸۷، شنبه ۲ خرداد ماه ۱۳۷۷

کودکان از نمایشگاه کتاب چه می‌دانند؟
نظرخواهی

مقاله کودکان ۷ تا ۱۵ ساله به سوالات خبرنگار، درباره نمایشگاه کتاب، نوع کتابهایی که خوانده‌اند، مجلاتی که می‌شناسند و مشخصات نویسنده آثار

مورد علاقه‌شان پاسخ می‌دهند. در این نظرخواهی مشخص شده است که اکثر کودکان ۷ تا ۱۰ ساله، کتابهای علمی و داستانی را دوست دارند، کتاب شعر را می‌خرند، به نمایشگاه کتاب رفته‌اند و از خواندن کتاب و دیدن نقاشیهای آن لذت می‌برند. اغلب آنها اسم نویسنده‌های کتابها را نمی‌دانند، ولی چند نفر از «مصطفی رحماندوست»، «عباس یمینی شریف» و «حمید مرادی» نام برده‌اند. مجلات «کیهان بچه‌ها»، «نوآموز»، «مجله کودکان»، «دانش‌آموز» و «رشد» مورد توجه کودکان هستند. نوجوانان ۱۱ تا ۱۵ ساله به لحاظ شرایط سنی خود، کتابهای شعر بزرگسال مثل دیوان مولوی، رمانهای حجیم از نویسندگانی مانند «مارگارت میچل»، کتابهای تاریخی و علمی، کتابهای ورزشی و رزمی و مجله‌های «رزم‌آور»، «ماشین» و... را می‌خوانند.

۲۰. دنیای سخن، سال چهاردهم، شماره ۷۶، اردیبهشت و خرداد ۱۳۷۷
در آفرینا همیشه مرداد است.
(یسادداشت) مجموعه شخصت انشای
کودکان نایل
گردآوری از مارچلو داورنو، مترجم: حمید زرگریاشی

یادداشت در ایران، همیشه از زاویه‌ای بیرون از ذهن کودک به آنها پرداخته می‌شود. شعر آنها را بزرگسالان می‌سرایند و داستانهایشان را مادر بزرگ و پدر بزرگ می‌گویند یا نویسنده‌ها می‌نویسند. تنها درسی که ممکن است تراوشات ذهنی کودک در آن جاری شود، انشاست که معمولاً با ملاحظات و شرایطی سخت و تحمیلی، به‌درسی اجباری و بدون جاذبه تبدیل می‌شود.

نویسنده پس از اظهار این مطالب به معرفی کتاب در آفرینا همیشه مرداد است می‌پردازد و آن را اثری می‌داند که بیان حقایقی از زبان کودکان است. بنابر محتوای این کتاب، اگر کودکان آزاد

گذاشته شوند، روشن و شفاف دربارهٔ مذهب، محیط اجتماعی و سیاسی، نظام اقتصادی، کار، فقر، مسائل تلویزیون، مدرسه و خشونت و... سخن می‌گویند و صداقت را در آثارشان می‌توان یافت.

۲۱. سروش نوجوان، سال یازدهم، شماره ۱۲۲، اردیبهشت ۱۳۷۷

آشنایی‌زدایی و شعر

نویسنده: مسعود علیا

مقاله موضوع مقاله، تعریف و توصیف واژه «آشنایی‌زدایی» در هنر و ادبیات، و در وجه جزئی‌تر آن، بخش شعر است. نویسنده در بخشی از مطلب می‌نویسد:

آشنایی‌زدایی (یا غریبه‌ساختن یا بیگانه‌سازی)، واژه‌ای است که فرمالیستها بر آن بسیار تأکید کرده‌اند و آن را یکی از کارکردهای مهم ادبیات و هنر دانسته‌اند. هنر و ادبیات، از واقعیت «آشنایی‌زدایی» می‌کند؛ جنبهٔ «آشنا» و عادی واقعیت را «می‌زداید» و آن را به شکلی نو و ناآشنا و غریب درمی‌آورد تا دوباره زیبایی آن برای ما شگفت‌آور باشد.

نویسنده در بحث تخصصی آشنایی‌زدایی در شعر چنین ابراز می‌کند:

«همه فنون و صنایع و شکردهای شعری، از تشبیه و استعاره، تا ایهام و تشخیص (جاندار- پنداری / جان‌بخشی) و... منجر به آشنایی‌زدایی می‌شود. در شعر قراردادهای جمله‌سازی، نحو زبان و روابط معمولی و «آشنا»ی واژه‌ها دگرگون می‌شود و شاعر روابط و نظم تازه‌ای میان آنها ایجاد می‌کند. او زبان را آشنایی‌زدایی می‌کند.»

نویسنده برای درک بیشتر موضوع، نمونه‌هایی از اشعار سهراب سپهری (صدای پای آب)، بیدل دهلوی (رستاخیز کلمات) و سلمان هراتی (نیایش‌واره‌ها) را ذکر می‌کند و در آخر این‌گونه توضیح می‌دهد:

داستان را شاهد مطلب می‌آورد. بعضی از این اظهارنظرها عبارتند از:

مهمان مامان داستان ساده‌ای است. تمام ماجرای آن، در یک نصف روز اتفاق می‌افتد.

– داستان، شرح و سواستها و تعارفهای مبالغه‌آمیز یک مادر ایرانی است. زبان داستان، گاه آن‌چنان ملموس و آشنا می‌شود که گمان می‌کنیم ما نیز یک روز چنین حرفهایی را از مامان شنیده‌ایم.

– داستان از چند مرحله و قضایایی تشکیل شده است که ممکن است در ظاهر قابل توجه نباشند، اما نوع پرداخت نویسنده آن را تبدیل به داستانی گیرا و خواندنی کرده است. حرکت داستان، گاهی کند می‌شود؛ مخصوصاً اواخر آن که به نظر می‌رسد جذابیت اوایل داستان را ندارد.

۲۲. سروش نوجوان، سال یازدهم، شماره ۱۲۲، خرداد ۱۳۷۷

بازی با کلمات

مقاله نویسنده، «بازی با کلمات» را شیوه مؤثر و کارسازی در یافتن نثری مناسب برای نویسندگان نوجوان می‌داند.

به نظر او، اگر داستان موضوع زیبایی داشته باشد، ولی از نثر خوبی برخوردار نباشد، کمتر مورد توجه قرار می‌گیرد و هر نویسنده برای یافتن نثر خاص خود، باید در نوشته‌اش با کلمات بازی کند. جمله‌ها را پس و پیش کند، از کنار کلمات بی‌توجه نگذرد و توجه داشته باشد که مهمترین عامل در نوشتن، ترتیب کنار هم قرار دادن کلمات است و این ورزیدگی نویسنده را نشان می‌دهد.

نویسنده در انتها، برای نشان دادن اثر بازی با کلمات، نمونه نثر ادیبانه و شاعرانه‌ای از کتاب «جوی و دیوار و تشنه، نوشته «ابراهیم گلستان» و نوشته محاوره گونه از کتاب گلدسته‌ها و فلک، نوشته «جلال آل احمد» و بخشی از نثر کتاب ایستگاه گل عباس، نوشته «پیرویز دویب» را می‌آورد که

آشنایی‌زدایی در شعر، به بر هم زدن نظم معمولی واژه‌ها و قوانین زبان روزمره محدود نمی‌شود، بلکه تصویرپردازیهای شاعرانه نیز از جهان اطراف ما آشنایی‌زدایی می‌کنند.

۲۲. سروش نوجوان، سال یازدهم، شماره ۱۲۲، اردیبهشت ۱۳۷۷

اسطوره‌های نو

نگاهی به کتاب الف، دال، میم

نوشته «مهدی حجوانی»

نویسنده: رودابه کمالی

مقاله معرفی کتاب الف، دال، میم، نوشته «مهدی حجوانی»، هدف از نگارش مطلب است. به نظر نویسنده، کتاب پر از اسطوره‌های ملموسی است که متناسب با زمان خلق شده‌اند.

کتاب از دید منتقد، نگاهی انسانی به آدمها، ضعفها، قوتها و تنگناهای آنها دارد و آرمانهای بزرگ انسان را ستایش می‌کند. نویسنده، شخصیت داستانی کتاب، «مانا» را نماد بزرگ حقیقت و عشق می‌نامد؛ همان حقیقتی که شخصیت اصلی داستان، «هومان» به دنبال اوست. ماجراها و حوادث کتاب، اشاره‌هایی غیرمستقیم به داستان پیامبران و مشکلات و موانعی دارد که بر سر راه آنان بوده است. شخصیت اصلی، «هومان»، با چنین موانعی درگیر می‌شود و بر آنها فائق می‌آید. منتقد درباره جزئیات یا ضعفهای اثر اظهار نظری نکرده است.

۲۳. سروش نوجوان، سال یازدهم، شماره ۱۲۳، خرداد ۱۳۷۷

معرفی کتاب مهمان مامان

نوشته «هوشنگ مرادی کرمانی»

نویسنده: زهرا شیرزادی

مقاله نویسنده ضمن معرفی کتاب مهمان مامان، نظراتش را درباره موضوع و عناصر داستان، بیشتر از جنبه مثبت بیان می‌کند و قطعه‌هایی از

ویژگی کتاب اخیر، استفاده از اسم صوت و توصیف تصویری برای تحریک بیشتر ذهن تخیلی کودک است.

۲۵. سروش نوجوان، سال یازدهم، فروردین ۱۳۷۷

نقد و بررسی کتاب

نقد کتاب روحی در جزیره گنج.

نوشته «سید فلاشمن»، ترجمه «حسین ابراهیمی (الوند)»

نویسنده: سیامک نیک‌طالب

نقد تا کید نویسنده این است که داستان مهیج، جذاب و پرخطر است. به نظر او، چون حوادث چنان پشت سر هم و پیوسته اتفاق می‌افتند که در واقع خواننده را شوکه می‌کنند و هنوز اتفاق قبلی به پایان نرسیده، حادثه جدیدی رخ می‌دهد، داستان زیسباست. همچنین در این داستان، هیچ امر غیرممکن و غیرواقعی وجود ندارد و همه چیز واقعی به نظر می‌رسد.

نویسنده اشاره می‌کند که شباهت این کتاب با رمان «جزیره گنج»، نوشته «رابرت لویی استیونسن» زیاد نیست، مگر در عنوان. در کتاب «استیونسن» تمامی شخصیت‌های بد، به دست نیروهای مثبت کشته می‌شوند، ولی در این کتاب هیچ کس کشته نمی‌شود، بلکه همه بدها در نتیجه نادانی و جهل خود می‌میرند.

۲۶. سروش نوجوان، سال یازدهم، فروردین ۱۳۷۷

دید و بازدید با هنرمندان

نظرخواهی

گردآوری و تنظیم از: زهرا شیرزادی

هستند، به گفتگو می‌پردازد.

جعفر ابراهیمی، فرهاد حسن‌زاده، محمدعلی

بنی‌اسدی، سپیده خلیلی، نقی سلیمانی، سوسن

طاق‌دیس، داوود غفارزادگان، حسین فتاحی و

محمدرضا یوسفی در این نظرخواهی شرکت

داشته‌اند که بخشی از پاسخ آنان بدین شرح است:

جعفر ابراهیمی: «حدود چهل کتاب برای

کودکان و نوجوانان تهیه کرده‌ام که شامل مجموعه

شعر، رمان و داستان کوتاه‌اند.»

فرهاد حسن‌زاده: «قصه، پدیده‌ای زنده و

جاندار است که از زندگی تأثیر می‌پذیرد... و هر

چیزی که در زندگی وجود دارد، می‌تواند بر نوشته

تأثیر بگذارد.»

محمدعلی بنی‌اسدی: «چون فضای طنز در

کتابها کمتر بوده است، من در حال تمرین جرئت

هستم تا بتوانم آنچه را که فکر می‌کنم، روی کاغذ

بیآورم.»

سپیده خلیلی: «موقع تحویل سال، من در ذهنم

به دنبال یک آرزوی بزرگ می‌گردم، اما چیزی به

ذهنم نمی‌رسد. همه آرزوها به نظرم کوچک و

بی‌اهمیت می‌آیند.»

نقی سلیمانی: «در داستان‌های معمولاً خط

خاصی را پی نگرفته‌ام، اما همیشه «جاذبه» برایم

مهمترین اصل بوده است؛ البته جاذبه خود انواعی

دارد.»

سوسن طاق‌دیس: «الآن آثار چاپ نشده، به

خصوص برای نوجوانان خیلی زیاد دارم، ولی ابدأ

میلی به چاپ آنها به صورت کتاب حس نمی‌کنم.

می‌ترسم کارم خراب شود.»

حسین فتاحی: «آنچه مسلم است، دیدن

زیباییهای طبیعت و تغییری که همه‌جا روی

می‌دهد، در کار نویسندگی تأثیر دارد.»

محمدرضا یوسفی: «من در مجموع ۷۱ کتاب

چاپ کرده‌ام که حدود ۳۶ عنوان از آنها، مخصوص

نوجوانان است و موضوعهای گوناگونی دارد.»

مقاله نویسنده مقاله، به بهانه فرا رسیدن بهار،

پنج سؤال که بی‌ارتباط با بهار و تولد مجدد

طبیعت نیست، از نویسندگان و تصویرگران کتاب

کودک می‌پرسد و با آنان درباره آثاری که خلق

کرده‌اند یا در فکر آماده کردن آنها در آینده نزدیک

بیشتر روی سنتها و قصه‌های عامیانه و هنرهای ملبی کار کرده‌ام که به صورت رمان و داستان کوتاه از کار درآمده‌اند.

۲۷. سروش نوجوان، سال یازدهم، فروردین ۱۳۷۷
می‌خواهم روش خودم را ادامه دهم
گفتگو با نوجوان کاریکاتوریست

گفتگو «علی یوسفی، کاریکاتوریست نوجوانی است که چگونگی علاقه‌مند شدن به هنر کاریکاتور و نحوه برخورد با آن را در این گفتگو شرح می‌دهد. اولین موضوع کاریکاتور این هنرمند، «ماهی عید» بوده است. موضوعهای مورد توجه این هنرمند، اغلب از اتفاقات پیرامون زندگی او سرچشمه می‌گیرند. او سعی می‌کند جنبه طنز آنها را بیابد

«یوسفی» درباره کاریکاتور و علاقه‌اش به این رشته می‌گوید: «به طور کلی طنز را دوست دارم و فکر می‌کنم مردم موضوعات را با جنبه طنز بهتر می‌پذیرند. کاریکاتور ساده است و توجه را هم زود جلب می‌کند. یک کاریکاتوریست خوب، هم باید ریزبین باشد و هم نیزبین تا با اغراق در چیزهای کوچک بتواند چیزهای مهم را نشان دهد.»

۲۸. سروش نوجوان، سال یازدهم، فروردین ۱۳۷۷
از زمین تا آسمان

گفتگو با «نسرین خسروی»، تصویرگر کتاب کودک

گفتگو تصویر کتابهای تأمدرسه‌راهی نیست، چکه‌ای آواز تکه‌ای مهتاب، سفیدبرفی و ستاره کوچولو، به لحاظ زاویه دید تصویرگر خاص و ویژه است. به نظر مصاحبه‌کننده، اشیای واقعی در تصویر، در فضایی غیرواقعی قرار گرفته‌اند؛ ولی با زاویه‌ای متفاوت. و به نظر «خسروی»، عناصر

مهم در به وجود آمدن شیوه شخصی هر هنرمند و به طور مثال یک نقاش عبارتند از: اندیشه و تفکر در دو زمینه قالب و تکنیک. برای راه یافتن به نوعی شیوه شخصی، علاوه بر این عناصر، باید «تخیل» را در نظر گرفت که «فراتر از متن رفتن» است و باعث خلق فضایی نو می‌شود. همچنین «شیرین‌کاری»، جنبه دیگر کار هنرمند است که می‌تواند او را در رسیدن به شیوه شخصی کمک کند. البته همه این عوامل اندیشه، تخیل، نوآوری و شیرین‌کاری زمانی در نقاشی حضور به هم می‌رسند که هنرمند در کارش استمرار داشته باشد و بر اثر ممارست تقصیهایش را بر طرف کند و به پختگی برسد.

۲۹. سال ۱۳۷۹ - ۱۳۸۰، سال نهم، شماره مسلسل ۹۹، خرداد ۱۳۷۷
شاعر گنجشکها و یک تکه آسمان
بررسی دو کتاب شعر
نویسنده: محمود پورهاب

مقاله در این مقاله، کتابهای شاعر گنجشکها با نوزده شعر و یک تکه آسمان با دوازده شعر، سروده «سید سعید هاشمی» مورد نقد و بررسی قرار می‌گیرند. در آغاز جنبه‌های مثبت و بعد جنبه‌های منفی اشعار به طور جزئی بازگو می‌شوند.

از شعرهای خوب کتاب شاعر گنجشکها، به «رنگ خنده ستاره‌ها»، «دفتر مشق سبکینه»، «بعد از غروسی»، اشاره شده است و موارد اشکال شعرهای «نفس سبز»، «یکی قطره باران زابری چکید»، «التماس موجه» بررسی شده‌اند.

به نظر نویسنده، انتخاب اشعار در کتاب یک تکه آسمان، بهتر است. از شعرهای ضعیف نیز در این کتاب خبری نیست. یازده شعر از کتاب شاعر گنجشکها در مدح شخصیتهاست، ولی تنها دو شعر از کتاب دوم این‌گونه‌اند. از لحاظ تنوع قالب و تنوع موضوعی نیز، این کتاب به مراتب بهتر است.

۳۰. سلام بچه‌ها، سال نهم، شماره مسلسل ۹۷، فروردین ۱۳۷۷

چگونه گیلگمش باقی ماند و خوانده شد؟ نویسنده: مظفر سالاری

مقاله در این مقاله، نحوه پیدایش اسطوره یا افسانه گیلگمش، به اختصار بیان شده است. در آغاز، چگونگی پیدایش شهر بابل، اختراعات اهالی آن و از جمله، مهمترین اختراع آنها یعنی خط میخی، تشریح می‌شود. ثبت وقایع روی لوحهای گلی خشک نشده، تأسیس کتابخانه بزرگ «بورسیپا» در بابل و انتقال دوازده لوح که اسطوره «گیلگمش» روی آنها بوده، از بابل به کتابخانه بزرگی در مصر (توسط «آشور بنی‌پال»، پادشاه آشور) و ماندگاری آنها تا به حال، از دیگر موضوعات این مقاله است (مساجرای انتقال این الواح، ممکن است رونویس مطالب از الواح اصلی موجود در کتابخانه بورسیپای بابل بوده باشد). سپس نویسنده شرح می‌دهد، چگونه متون کهن «جنگنامه» که با خط میخی ایرانی و بابلی روی کوه بیستون ایران نگاشته شده بودند، توسط «گئورگرو توفند» و «راولینسن» بازخوانی شدند.

۳۱. سلام بچه‌ها، سال نهم، شماره مسلسل ۹۷، فروردین ۱۳۷۷

خودنویسم همیشه آماده نوشتن است گفتگوی «فریبا کلهر»

گفتگو در مراسم «انتخاب کتاب سال»، ماهنامه «سلام بچه‌ها» گفتگویی با «فریبا کلهر» انجام داده و از جنبه‌های گوناگون به آثار و چگونگی نگارش آنها پرداخته است. بخشی از این گفتگو به سازنویسی افسانه «گیلگمش»، توسط این نویسنده اختصاص دارد. قسمتهایی از گفته‌های «کلهر» عبارتند از:

– نوشتن برای من، کار کردن نیست، زندگی کردن

است.

– موضوع پیدا کردن برایم مثل آب خوردن است، خیلی راحت پیدایشان می‌کنم.

– موضوع قصه‌ها خیلی محدود است. مهم نوع نگاه و پرداختی است که نویسنده به کار می‌زند. و گرنه پیدا کردن سوژه، مرحله ابتدایی نوشتن داستان است.

– برای تبدیل موضوع (سوژه) به اثر داستانی، باید کلیت و تصویری، هر چند ابتدایی، از موضوع داشته باشم تا بتوانم شروع به نوشتن کنم. داستانهایی هم بوده است که من در حین نوشتن به آنها رسیده‌ام؛ یعنی خودم را به سوژه سپرده‌ام و او مرا پیش برده است. گاهی هم عکس این است.

– از میان آثار خودم، آنچه این اواخر نوشته‌ام، مانند رمان افسانه پسرک و داستان کوتاه مثل دختر گلها را دوست دارم.

– ویژگی نوشته‌هایم در این است که فکر می‌کنم من نویسنده «بچه‌های امروز» هستم، و بیشتر براساس کودکی و فضاهایی که متعلق به زمان حال بچه‌هاست داستان می‌نویسم.

– در افسانه «گیلگمش» که افسانه‌ای کهن و زیباییست، تغییراتی در شخصیتها داده‌ام، ولی بیشترین کارم روی نثر آن بود.

۳۲. کتاب ماه کودک و نوجوان، سال اول، شماره ۷ و ۶، فروردین و

اردیبهشت ۱۳۷۷

موفقیتی با چند «اما»

نقد کتاب

نقد و بررسی کتاب علم و عمل.

ترجمه «عادل یغما»

نویسنده: امید وهابی املشی

نقد در کتاب علم و عمل به مهارتهایی مانند

مشاهده، فرضیه‌سازی و پیش‌بینی پرداخته شده

و موضوع ... می‌پردازد. نمونه‌هایی از نکات مورد توجه نویسنده عبارتند از:

کاستیهای موجود در ادبیات دینی را صرفاً با فرمهای ادبی نمی‌توان بر کرد. فن نویسنده‌گی تنها یک ابزار است، اما فهم دقیق موضوعات فکری، فلسفی، دینی و برداشت صحیح از رویدادها نیز

سهم بزرگی از کار را به خود اختصاص می‌دهد.

۱- «رهگذر» در نردبان جهان تلاش می‌کند تا با زبان و نثر رایج خود، نوشته‌اش را کامل کند. ولی در دام پیچیدگیها زبانی و بازیهای آن گرفتار می‌شود. این مشکل ناشی از انتخاب نکردن زبانی واحد برای بیان اثر است.

۲- اگر صفحه‌آرایی ناقص و غیرفنی را که بخشی از صفحه را سفید رها کرده تا بر قطع اثر افزوده شود و تصویرگری غیرتخصصی و نامناسب با متن، و مقدمه‌ای را که حذف آن هیچ لطمه‌ای به داستان وارد نمی‌سازد، در کنار ساختمان زبانی اثر قرار دهیم و آنها را یکجا، از داستان حذف کنیم، آنچه باقی می‌ماند، به یقین قابلیت یک کتاب را ندارد و می‌تواند قصه کوتاهی باشد در یک جریده.

۳- جهان‌بینی «رهگذر» در نردبان جهان، بیشتر بر کفه «شر و تباهی» سنگین می‌کند تا خیر و نیکی عناصر در طبیعت، لذا عناصر با یکدیگر سر ناسازگاری دارند.

۴- تصاویر، بویژه با توجه به مخاطبان اثر که از گروه سنی نوجوان هستند، نقصهای مختلفی دارند. از جمله این نقصها می‌توان به سطوح در هم، رنگهای خام، عدم خلق کمپوزیسیون رنگ مناسب کتاب با توجه به فضای متن، وجود لکه‌ها و تابشهای رنگی بی‌هدف در گستره فرمها، عدم دقت کافی در آناتومی شخصیتها ناتوانی در خلق یک شخصیت تصویری واحد، تصاویر روی جلد و... اشاره کرد.

است ولی به نظر نگارنده مقاله سه نکته مهم در این اثر مورد بی‌توجهی قرار گرفته است که عبارتند از:

۱- برداشت مخاطبان کتاب (که احتمالاً باید از دوره راهنمایی باشند)، بعضی از واژه‌ها و اصطلاحات، مثل کلمه «بررسی»، مطابق با دانش و تجربه مخاطبان نیست.

۲- سنی که برای مخاطبان این کتاب در نظر گرفته شده است، سن مخاطبانی به زبان اصلی است که دانش، تجارب، امکانات و وسعت دید آنها با همسالانشان در جامعه و عصر حاضر در ایران مطابقت ندارد. پس بهتر بود سن مخاطبان کتاب ترجمه شده را بالاتر در نظر می‌گرفتند تا استفاده بهتری از آن شود.

۳- به نظر نویسنده، روش علمی توصیه شده در این کتاب یا آنچه که در جامعه علمی خودمان مشاهده می‌کنیم متفاوت است و معلوم نیست که تغییر دادن طرز تلقی دانش‌آموزان چقدر می‌تواند راهگشا باشد.

در انتهای مقاله نویسنده پیشنهاد می‌کند، تمامی دست‌اندرکاران تألیف، ترجمه، تحقیق و انتشار کتاب، نیم‌نگاهی به علوم انسانی داشته باشند و آثاری را در زمینه حقوق، مدیریت، ادبیات، ارتباطات روان‌شناسی، فلسفه و تاریخ برای کودکان و نوجوانان ترجمه کنند.

۳۳ کتاب ماه کودک و نوجوان، سال اول، شماره ۷ و ۶ فروردین و

اردیبهشت ۱۳۷۷

نگاهی به نردبان جهان رهگذر

نقد و بررسی کتاب نردبان جهان،

نوشته «محمد رضا سرشار»

نویسنده: مصطفی ناهید

مقاله نویسنده در این مقاله به چند مشکل اساسی در کتاب نردبان جهان مانند زبان، پرداخت، تصویر

۳۲. کتاب ماه کودک و نوجوان، سال اول، شماره ۷ و ۶ فروردین و اردیبهشت ۱۳۷۷

**برای دل، نه برای مخاطب
نقد و بررسی کتاب روایت‌خاکستر،**

نوشته «محمد سادات اخوی»
نویسنده: محمدعلی شامانی

نقد روایت خاکستر، مجموعه چهار قصه است که هر یک به نوعی حادثه «عاشورای حسینی» را بیان می‌کنند. نویسنده در بررسی این کتاب می‌گوید: «روایت خاکستر» مجموعه‌ای از قطعه‌های ادبی است که روایتگر بخشی از حادثه عاشورا است. نویسنده در این قطعه‌ها یا قصه‌واره‌ها اسیر ذهنیتهای خویش است.»

به نظر «شامانی»، نویسنده روایت‌هایی را که از این حادثه شنیده، با همان کاستیها و فقط با یک نگاه و بیان توصیفی دوباره روایت کرده است، ولی اگر می‌خواست به‌بازآفرینی این حادثه مهم دست بزند، باید به منابع معتبر، بیشتر توجه می‌کرد. همچنین نویسنده با کمی تأمل و دقت می‌توانست ترتیب زمانی وقوع حوادث داستانی را در چند روایت، رعایت کند تا به وحدت این روایتها نیز کمک شود. چون مجموعه، «قصه‌واره» نامیده می‌شود، نبود عناصر داستانی و انتخاب زاویه دید نامناسب باعث شده است که نویسنده کمتر توفیق ارتباط با مخاطب را پیدا کند. به طوری‌که به نظر می‌رسد این روایتها بیشتر برای دل نویسنده نوشته شده است تا دل مخاطب.

۳۵. کتاب ماه کودک و نوجوان، سال اول، شماره ۷ و ۶ فروردین و اردیبهشت ۱۳۷۷

**ادبیات بی‌مکتب
نقد و بررسی کتاب پسران سفیدرود،**

نوشته «محمد رضا محمدی پاشاک»
نویسنده: حسین بکایی

مقاله نویسنده مقاله به دلایل مختلف (که بازگو

نشده‌اند)، کتاب پسران سفیدرود را از دریچهٔ مکتب ادبی «کلاسیسیم» و در سه لایه (به ترتیب عمق مطلب) مورد توجه قرار داده است. مطالب اصلی اشاره شده در این نقد عبارتند از:

- اغلب اشخاص اصلی داستان، اطلاعات سیاسی درست و دقیقی از دوران انقلاب ندارند. اگر هدف نویسنده، خلق یک داستان اخلاقی است، او نتوانسته است حادثه اصلی داستان را بیرواند. این اثر حاصل اندیشه‌ای است که به شکل نظریه‌ای، بدون توجه به راستی یا نادرستی آن در حیطه ادبیات انقلاب اسلامی مطرح شده است، اما حقیقتی را در خود ندارد و بهره‌ای که از تاریخ انقلاب می‌برد صفر است و به همین دلیل حقیقت‌نماست.

- این داستان تک‌لایه‌ای است که تمام گفتنی‌ها و شنیدنی‌هایش در نقش و نگار ظاهری آن قرار دارند.

- آنچه داستان را جذب می‌کند، هنر نویسنده در تشنه کردن خواننده برای دانستن و مخفی کردن دانسته‌های خود است.

۳۶. کتاب ماه کودک و نوجوان، سال اول، شماره ۷ و ۶ فروردین و اردیبهشت ۱۳۷۷

همسایه‌ای مهربان به نام مرگ

بررسی کتاب ماتی و پدر بزرگ،

نوشته «روبرتو پیومینی»، ترجمه «پروین علی‌پور»
نویسنده: سیدعلی کاشفی خوانساری

مقاله نکته اصلی و دغدغه خاطر نویسنده این

مقاله آن است که آیا «داستان نوشتن درباره مرگ»، برای کودکان مناسب است یا نه. او با توجه به اینکه محور اصلی ماتی و پدر بزرگ دید یک کودک، یعنی «ماتی» نسبت به پدیده مرگ پدر بزرگ است، استدلال می‌کند که روان‌شناسان و کارشناسان تعلیم و تربیت کودک اکیداً هرگونه مرگ آگاهی

کودک و نوجوان، با موضوع « کتابهای کارتونی»، مصطفی رحماندوست محمودرضا بهمن‌پور، رضا هاشمی‌نژاد، نادر قدیانی، کریم نصر و علاقه‌مندان به این مقوله دور هم جمع شدند و به ارائه تعاریفی از کتابهای کارتونی و بحث موشکافانه در موافقت و مخالفت با این نوع کتابها پرداخته، درباره مسائل، پی‌آمدها، امتیازات، یا ضربه‌هایی که از چاپ کتابهای کارتونی به جامعه وارد می‌شود گفتگو کردند.

در این بحث، «هاشمی‌نژاد» و «قدیانی» با اصل چاپ این نوع آثار، به لحاظ کمک به مشکلات اقتصادی ناشران موافق بودند و «رحماندوست» و «نصر»، پیامدهای نامناسب گسترش و ادامه چاپ این کتابها را متذکر شدند. بعضی از نظرات و دلایل حاضران، در موافقت یا مخالفت با موضوع مورد بحث بدین شرح بود:

دلایل مخالفان: آموزنده نبودن؛ ارتباط صرفاً عاطفی خواننده با اثر؛ ارائه آثار با شکل‌های سطحی و ساده؛ اقتصادی بودن و اتکاء بیش از حد ناشران به تولید این قبیل کتابها؛ عقب‌نگه داشتن کارهای تألیفی و مفید؛ آزادی بیش از حد در تولید این‌گونه کتابها و نبود تکنیک خیال‌پردازانه و قوی؛ ضعف در نثر و ویرایش؛ خلاصه بودن این‌گونه آثار؛ غیر فرهنگی بودن این قبیل کتابها به طور اعم؛ و عدم قابلیت فرهنگ‌سازی و...

دلایل موافقان: ناشران کتابهای کارتونی، اغلب کارشناسانی دارند که درباره این آثار و نشر آنها نظر می‌دهند؛ این کتابها اثر منفی بر کودکان نمی‌گذارند؛ ارشاد می‌تواند اجازه نشر این کتابها را با قید نسبت صادر کند، به طوری که برای مثال هر ناشر در ازای ده کتاب تألیفی، یک کتاب کارتونی هم منتشر کند و چند نویسنده معتبر نیز پای آن کتابها را امضا و نسبت به آنها قبول مسئولیت کنند؛ صرفاً به این دلیل که انگیزه‌های مالی در تولید این کتابها نقش دارد، نباید کاملاً کنار گذاشته

کودکان مخالفت می‌کنند و معتقدند که ذهن کودک هنوز برای هضم مفهوم پیچیده مرگ آمادگی ندارد، ولی بعضی از نحله‌های اجتماعی ادبیات کودک (سسوسیالیست‌ها و کمونیست‌ها)، مفهومی اجتماعی- اقتصادی از مرگی ارائه می‌دهند که عمدتاً مظلومانه صورت گرفته و ناشی از قتل، فقر و بیسوادی و خرافه است و آن را در داستانهایشان می‌آورند (به عنوان نمونه در آثار «علی‌اشرف درویشیان» و «نسیم خاکسار»). امروزه، این‌گونه آثار و نحوه برخوردشان با کودکان و مسائل آنان، مورد تأیید هیچ مکتب تربیتی و هیچ مسلک عقیدتی نیست و با اصول پایه روان‌شناسی و تعلیم و تربیت سازگاری ندارد، لیکن به لحاظ اینکه ملجرای این کتاب، به نوعی داستان دینی است و رمزهای عارفانه در آن مطرح می‌شود، و با توجه به اینکه دین اسلام سفارشهای مؤکدی در فراموش نکردن مرگ و انس با آن دارد، مرگ آگاهی از مقولاتی است که باید بیشتر به آن توجه شود و باز به همین دلیل، مرگ آگاهی می‌تواند عامل رشد معنوی و فکری کودک باشد، نه مایه آزار او.

در این کتاب، فراتر از مشخصه‌های سه‌گانه مرگ آگاهی در روان‌شناسی (برگشت‌ناپذیری، جهانشمولی و فقدان کُنش)، تصویری متعالی از مرگ ارائه می‌شود که به معنای یأس، مرگ دوسنی و کسری از زندگی نیست، بلکه به پالایش (کاتارسیس) و تعالی می‌انجامد.

۳۷. کتاب ماه کودک و نوجوان، سال اول، شماره ۷ و ۶، فروردین و

اردیبهشت ۱۳۷۷

کتابهای کارتونی، بایدها و نبایدها
گزارشی از سومین نشست ناشران
کتاب کودک و نوجوان

گزارشگر: مهناز باقری

شوند (البته فرهنگ‌ساز نبودن آنها صحیح است). ایراد و نکته مشکل‌ساز این است که این کتابها (کتابهای کار تونی) نبض بازار را به دست گیرند و بر تولید کتابهای تألیفی غالب شوند.

۳۸. کتاب ماه کودک و نوجوان، سال اول شماره ۷ و ۶ فروردین و اردیبهشت ۱۳۷۷

شروع دوباره آغاز گفتگو با «فیروزه گل محمدی» درباره نمایشگاه تصویرگری کتاب کودک

گفتگو نظرات «گل محمدی» درباره نمایشگاه تصویرگری کتاب کودک، خانه تصویرگران، فرهنگ مطالعه و کتاب کودک محور مطالب و گفتگو را شکل می‌دهد.

بخشهای مختلف این گفتگو به ترتیب عبارتند

از:

شماره‌ای از فعالیتهای خود هنرمند، پیشینه نمایشگاهها و جشنواره‌های تصویرگری کتاب کودک، ارزیابی نمایشگاهها و بازگویی نقاط قوت و ضعف آنها، دلیل تعطیلی نمایشگاهها، ضرورت ایجاد «خانه تصویرگران»، چگونگی تأسیس و مؤسسان آن، مقررات نمایشگاه، مشکل اصلی تصویرگری و دیگر مسائل کتاب کودک و در انتها پیشنهاد برای حل مشکلات.

به بعضی از این مطالب اشاره می‌کنیم:

- قوت نمایشگاههای تصویرگری را در روند تکاملی آنها می‌توان یافت، نمایشگاهها، اول داخلی بود، بعد آسیایی و بعد بین‌المللی شد. برداشت من از نمایشگاهها این است که کمیت و کیفیت کارها و تعداد تصویرگران برجسته و صاحب نام بین‌المللی در آنها چشمگیر بود، ولی نکته مهمتر، توجه و بهایی بود که به این مقوله فرهنگی داده شد.

- مشکل تصویرگری کتاب کودک، زیر مجموعه

مسائل کتاب‌کودک است و سرچشمه آن در فرهنگ جامعه است؛ در عدم شناخت و بی‌توجهی والدین و مسنولان.

- نیاز نسل آینده، سواد و فرهنگ بالا است نسبت قابل توجهی از این نیاز را، با کتاب باید پاسخ داد. - روند موضوع «کتاب و کتابخوانی»، با وجود تبلیغاتی که برای آن می‌شود، کند و تأسفبار است.

- کار فرهنگی، کاری ریشه‌ای و درازمدت است که اتفاقاً حرکتش هم کند است.

- دوستی‌هایی که به موضوع تصویرگری کتاب کودک علاقه‌مندند و در این زمینه فعالیت می‌کنند، باید با تأسیس انجمنهای فرهنگی اعلام موجودیت کنند، چون این اعلام موجودیت، می‌تواند بسیار تعیین‌کننده باشد.

۳۹. رشد آموزش راهنمایی تحصیلی، سال پنجم، شماره مسلسل ۱۶، بهار ۱۳۷۷

توسعه تمرینهای نگارش کتاب فارسی سال اول راهنمایی مقاله

نویسنده: حسن ذوالفقاری

مقاله درس نگارش کتاب فارسی و بالطبع تمرینهای آن به دانش‌آموز کمک می‌کند تا با اتکا به خود، قلم به دست بگیرد و از موضوعات کوچک و ساده شروع کند تا نوشتن را به صورت یک عادت در خود تقویت نموده، عمق ببخشد.

نویسنده این مقاله اظهار می‌کند که در آموزش نگارش و تقویت مهارت نوشتن، ابعاد چهارگانه زبان‌آموزی، یعنی خوب فکر کردن، خوب گوش دادن، خوب دیدن، مطالعه دامنه‌دار و از همه مهمتر تمرین و تکرار بسیار مؤثر است.

این مقاله با توجه به محتوای نگارش کتاب فارسی اول راهنمایی، تمرینهای بیشتری را ارائه

عناوین هفت‌تقریر و خلاصه‌درسه‌های ارائه‌شده در این مقاله عبارتند از:

۱- تفاوت زبان گفتار و زبان نوشتار: برای نوشتن کافی است حاصل فکر خود را روی کاغذ بنویسیم؛ یعنی زبان گفتار را به نوشتار تبدیل کنیم و در این کار از کلمات شکسته و عامیانه پرهیز کنیم. از کلمات تکراری و زائد استفاده نکنیم و ارکان جمله را در جای خود قرار دهیم.

۲- با جمله آغاز کنیم: در نوشتن باید به اصل ساده‌نویسی و کوتاهی جمله‌ها توجه کنیم و بین آنها، با کلمات مناسب رابطه برقرار کنیم.

۳- چشمان خود را ببندیم و ببینیم: نوشته باید اجزای اصلی آنچه را که درباره‌اش می‌نویسیم دربر بگیرد، به طوری که گویی خواننده آن را در مقابل خود می‌بیند.

۴- توصیف (۱): باید به اندازه، رنگ، بو، لطافت و زبری، دوری و نزدیکی و سایر خصوصیات هر چیز توجه کنیم. برای توصیف باید دو چشم بینا و دو گوش شنوا داشته باشیم.

۵- توصیف (۲): در توصیف یک صحنه یا منظره، علاوه بر وصف کلی اشیاء، به طرز قرار گرفتن آنها و دوری و نزدیکی و رابطه آنها با هم توجه کنیم.

۶- توصیف (۳): برای نشان دادن ظاهر یک فرد، از ویژگیهای ظاهری مثل اعضای چهره، قد، چاقی و لاغری او صحبت می‌کنیم و برای توصیف حالات روحی و عاطفی، به رفتار او با دیگران توجه می‌کنیم.

۷- می‌خواهم به زبان خودم بنویسم: به زبان خود نوشتن یعنی «با کلمات خود نوشتن»؛ راحت و بی‌تکلف نوشتن.

۳۰- پیام کتابخانه، سال هشتم، (شماره پیاپی ۲۸)، شماره اول بهار

۱۳۷۷

گزارش مراسم تجلیل از دکتر «نوش آفرین انصاری» در حسینیه ارشاد

گزارشگر: حمید سلیم گندمی

تاریخ: چهارشنبه ۳۰ اردیبهشت، مراسم تجلیل از معلم دانش کتابداری، دکتر «انصاری»، در حسینیه ارشاد برگزار شد. سخنرانان و مدعوین این مجلس، اغلب از دست‌اندرکاران ادبیات و دانش کتابداری، همچنین از همکاران، دانشجویان و علاقه‌مندان آثار و فعالیت‌های خانم «انصاری» بودند که با تشکر و قدردانی از زحمات این معلم در فعالیت‌های کونا کون ادبی، هنری و فرهنگی، ادای دین کردند.

این نوشته، مروری بر چگونگی اجرای مراسم فوق است.

آقایان: دکتر عباس حری، بهاء‌الدین خردشاهی، محمدحسن رحیمی، حجت‌الاسلام کوگانی، فرخ امیرفریاری، مرادی کرمانی، شکراللهی، عازم و خانمها: پوری سلطانی، شکوه امیری، میرهادی، قزل ایاغ و عماد خراسانی از سخنرانان این مراسم بودند.

هر سخنران نسبت به شناخت خود از دکتر «انصاری» به بازگویی بخشی از فعالیت‌های ایشان پرداخت. برای نمونه خانم «عماد خراسانی» به نقش مؤثر دکتر «انصاری» در محدوده فعالیت‌های شورای کتاب کودک پرداخت و توضیح داد که ارتباط شورا با افراد مختلف، را خانم «انصاری» انسجام بخشید. همچنین ترویج مشارکت همگانی در قالب گروه‌های بررسی، تدوین و تألیف، و ارتباط با تک‌تک اعضا و همکاران شورا و مدیریت شورا، برخی از زحماتی است که ایشان متقبل شده بودند.

«فرخ امیر فریاری» نیز درباره خانم «انصاری» گفت: «مسئله کتاب برای همه، به وضوح در آثار

ایشان مشهود و ارتباط با فرهنگ ایرانی در نوشته‌هایشان متبلور است. خانم «انصاری» راحت و روان می‌نویسد و مطالبش برای مخاطبان قابل فهم است.»

۴۱. پیام کتابخانه، سال هشتم (شماره پیاپی ۲۸)، شماره اول بهار ۱۳۷۷

کنکاشی در ادبیات کودکان و نوجوانان

نویسنده: مصیب سامانیان

مقاله کودک، انسانی کوچک، خالص و مستعد برای یادگیری است. نویسنده در این مقاله، تاریخچه ادبیات کودک را در اقصی نقاط جهان: اروپا (فرانسه و انگلیس و آلمان)، آمریکا، روسیه و حتی در ایران، به طور مقطعی مورد مرور و بررسی قرار داده است. او پیدایش ادبیات کودکان را از اوایل قرن هجده میلادی می‌داند؛ زمانی که در فرانسه «شارل پرو» و در آلمان، برادران «گریم»، داستانها و افسانه‌های عامه را جمع‌آوری کردند و با بازنویسی این آثار، پایه‌های ادبیات کودکان را بنا گذاشتند.

نویسنده سپس به آثار «هانس کریستین اندرسن» و روحانی مسیحی، «جمیز جانی وی»، کتاب پیشرفت زوار، نوشته «جان بانیان» و نویسنده فرانسوی، «پل هازارد» و کتاب امیل، اثر «ژان ژاک روسو» اشاره می‌کند.

او نظریه فلسفی پراگماتیسم یا اصالت عمل در آموزش و پرورش را که «جیمز» و «دیویس» از پیشروان مکتب آن بوده‌اند، به عنوان محور هرگونه فعالیت تربیتی ذکر و نظرات «ماکسیم گورگی»، نویسنده روس را برای آموزش خواندن و نوشتن به کودکان ۷ و ۸ ساله بازگو می‌کند.

نویسنده، اهداف ادبیات کودکان را در هشت محور بیان می‌کند که برخی از این قرارند:

- ذوق و علاقه به مطالعه آزاد را در کودکان

برانگیزد.

- کودکان را با جهان وسیع معرفت و فرهنگهای مختلف انسان آشنا کند.
- دانش‌آموزان را در پیشرفت تحصیلی کمک کند.
- محدودیت و کمبود کتابهای درسی را از لحاظ مطالب جبران کند.

او می‌گوید: «به نظر گورگی، کودکان در سنین قبل از مدرسه، به اشعار ساده و در عین حال هنرمندانه‌ای احتیاج دارند که وسیله‌ای برای بازیهایشان باشد. همچنین در کنار شعرهای استادان امروزی کتاب کودک، باید مجموعه‌هایی از بهترین نمونه‌های اشعار ملی نیز منتشر شود.»

۴۲. پیام کتابخانه، سال هشتم (شماره پیاپی ۲۸)، شماره اول بهار ۱۳۷۷

مختصری از شرح حال «جواد نعیمی»
کتابدار نویسنده

شرح حال

نویسنده به طور گذرا زندگی و آثار «جواد نعیمی» را شرح داده سپس جملات و عباراتی را به میل خود، از مطلبی به نام «کتاب در اندیشه من»، از همین نویسنده، انتخاب و ثبت کرده است. در بخشی از این نوشتار می‌خوانیم:

«جواد نعیمی» ده سال در کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان فعالیت کرده است. او چهل اثر در قالبهای مقاله، شعر، داستان و... چاپ کرده که برخی از آنها مخصوص گروه سنی کودکان و نوجوانان است.

قصه‌های نماز، غنچه‌های نور در آینه‌زاران،

قصه‌هایی از زندگانی معصومین(ع)، حکایت‌های شیرین و حماسه ایمان که هر دو ترجمه از عربی و ویژه گروه سنی د (دوره راهنمایی) هستند،

همچنین جملات انتخابی «زیباترین پروازها، پرواز بر بال کتاب است»، آگر می‌خواهی به راستی

زندگی کنی و همواره زنده بمانی، کتاب بخوان،

چه بسا کتابهایی که تنها کت و شلواری زیبا بر تن

دارند و خواندن یک کتاب بهتر از داشتن صد کتاب است. نمونه‌هایی از آثار این نویسنده است.

۳۳. پیام کتابخانه، سال هشتم، شماره مسلسل ۲۸ شماره اول بهار ۱۳۷۷

کتابخانه‌های کودکان در کشورهای اسکاندیناوی و ایفلا ۱۹۹۷

مترجم: لاطمه میرخان

مقاله «ایفلا»، نام اختصاری «فدراسیون بین‌المللی انجمنها و مؤسسات کتابداری» است که آخرین جلسه آن در سال ۱۳۷۶، در دانمارک برگزار شد. در آن کنفرانس، کتابچه‌ای منتشر شد که وضعیت کتابخانه‌های کودکان در کشورهای اسکاندیناوی (دانمارک، نروژ، سوئد، فنلاند و ایسلند)، به طور خلاصه در آن شرح داده شده و در پایان هر قسمت، نمونه کوچکی از قصه‌های کودکان آن کشور معرفی شده است. این مقاله، ترجمه آن کتابچه است که برای آشنایی اعضا با فعالیت‌های فرهنگی و وضعیت کتابخانه‌های دیگر، و با هدف ایجاد زمینه مناسب و تحرک بیشتر، برای بهبود وضع کتابخانه‌های اعضا و تلاش‌های فرهنگی بیشتر تهیه شده است.

در بخش‌های گوناگون از این مقاله، اطلاعات

کمی و کیفی متفاوتی از کتابخانه‌های کودک و نوجوان کشورهای فوق ارائه شده است که به نوعی می‌تواند الگو و راهنمای اعضای دیگر باشد؛ به خصوص اعضایی که از این لحاظ عقب‌ترند. در بخش‌هایی از این مقاله می‌خوانیم:

- کتابخانه کودکان در دانمارک، مکان پرمجربایی ملو از داستانها، حقایق، تصاویر و موسیقی است. آنجا دنیایی است که تنها در یک اتاق جا گرفته است.

- اهدای کتاب به نوزدان، در بسیاری از شهرداریها و استانهای سوئد، کم و بیش کاری استاندارد شده است.

- در هر شهرداری فنلاند، یک کتابخانه عمومی وجود دارد و در هر کتابخانه فضایی مخصوص کودکان طراحی و در نظر گرفته شده است.

- کتابخانه شهر هلسینکی کتاب، مجلات، کتابهای گویا و داستانهای کهن ضبط شده بر روی کاست، موسیقی، ویدئو و دیسک فشرده چند رسانه‌ای به کودکان عرضه می‌کند.

- دولت نروژ، به منظور پیشرفت کتابهای کودکان و نوجوانان، یک مسابقه عمومی سالیانه برپا می‌کند و وزارت فرهنگ آن نیز، هر سال جوایزی به بهترین کتابها اختصاص می‌دهد.